

– сприяння соціально-правовій захищеності персоналу [3].

Цей перелік свідчить про те, що деякі завдання властиві лише соціальній роботі, інші є суміжними між соціальною й оперативною діяльністю, виховною та освітньою роботою, психологією й психіатрією.

Соціальна робота в українських пенітенціарних установах знаходиться на початковому етапі свого розвитку і потребує подальшого теоретико-методологічного обґрунтування.

Список використаної літератури:

1. Алферов Ю.А. Пенитенциарная социология / Алферов Ю.А. – Домодедово: РИПК МВД РФ, 1995. – 177 с.

2. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції у I півріччі 2012 р. / Судова статистика [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/45621B3620E398D6C2257AA0003BDFE1>.

3. Основи пенітенціарної психології : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Н. П. Крейдун, О. М. Лактіонов, А. В. Сорока, С. І. Скоков]. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 140 с

Науковий керівник: доктор філософських наук, доцент О. Г. Коломієць

ФОРУМ-ТЕАТР ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЛЯ ТА СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ДІВЧАТ ІЗ ГРУПИ РИЗИКУ

О. О. Поліщук

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

На сьогоднішній день в Україні в умовах економічної кризи та соціальної нестабільності постає проблема щодо профілактики насилля та сексуальної експлуатації дівчат із групи ризику, які перебувають в складних життєвих обставинах і мають низьку мотивацію змінити своє життя на краще; необхідності розробки нових форм здійснення профілактичної роботи.

Метою роботи є дослідження форум-театру як ефективного інноваційного методу, спрямованого на профілактику насилля та сексуальної експлуатації дівчат, що перебувають в групі ризику.

Профілактика – це комплекс різного роду заходів, які спрямовані на попередження проблеми чи явища ще до їх виникнення, або ж це запобігання різного роду факторів ризику відносно цієї ж проблематики. Згідно із видами профілактики можемо визначити, що форум-театр належить до вторинної профілактики, оскільки вторинна соціальна профілактика насильства є груповою. Метою цього виду профілактики є зміна ризикованої малоадаптивної поведінки на адаптивну. У результаті цієї профілактики передбачається зміна ставлення особистості до себе та оточуючих, навчання навичкам поведінки в ситуаціях, які можуть призвести до насильства [1].

Основним закладом, де може здійснюватись профілактика насилля серед дівчат із групи ризику є Кризовий центр для жінок у м. Черкаси (далі – Центр). Центр в першу чергу спрямований на проведення реабілітації та ресоціалізації жінок, що постраждали від насилля. Проте профілактичній роботі також приділяється значна увага, а саме роботі з дівчатами-підлітками та юначками з групи ризику. Це особи, які перебувають в складних життєвих обставинах і за різних причин (бідність, малозабезпеченість, залежності, неблагополучні сім'ї, діти-сироти та діти позбавлені батьківського піклування) не можуть мати гідного прикладу для наслідування та можливостей для влаштування власного повноцінного здорового життя.

Ефективність діяльності Центру залежить від розвитку та удосконалення соціальної роботи шляхом запровадження нового методу – форум-театру, для надання ефективної допомоги цільовій групі.

Соціально-інтерактивний театр, форум-театр – форма інтерактивної роботи серед різних прошарків суспільства, спрямована на альтернативне вирішення соціальних проблем, пошуку шляхів виходу зі складної життєвої ситуації, у процесі якої глядачі набувають досвіду активного вияву особистої ініціативи [3]. Засновник форум-театру – А. Боаль, який створив перший вуличний «Театр пригнічених» – це в'язень, який пройшов через тортури, добре розумів дві речі: пригнічені потерпають від соціального, економічного, психологічного насильства, і допомогти їм можна, насамперед, через зміну їхньої власної поведінки і ставлення до проблеми.

Не дарма у форум-театрі є слово «форум», яке являється окремою фазою цієї методики. Ця фаза є дуже важливою у всій інтерактивній роботі. На цьому етапі пропонується неповна заміна глядачами ролей акторів. Зупиняючи на свій розсуд акторів в мізансцену, глядачі намагаються запропонувати ідеальний, на їхню думку, варіант результату подій.

Глядач може включатися в сцени вистави поступово, спочатку промовляючи роль, а потім програючи її. Необхідність в підтримці та активізації інших учасників до програвання мізансцен, дає можливість через гру і власні емоційні переживання можна досягти максимального психопрофілактичного ефекту та засвоїти позитивний досвід.

При цьому глядачам, щоб у них не виникло розчарування від неспішності власних дій, пояснюється, що в житті проблеми так просто не вирішуються, як в казці за допомогою чарівної палички. І людям в складній ситуації важко відразу змінити свою поведінку і стати іншими, для цього потрібен час і бажання працювати заради усунення негативних наслідків. Одним із варіантів роботи над собою є складання індивідуальної програми подальшого самовиховання і саморозвитку.

Основна фаза вистави під час якої глядачі пропонують свої варіанти вирішення ситуації триває 2-3 години, її тривалість залежить від того, наскільки будуть цікаві варіанти вирішення проблем в кожній мізансцені [2]. Передача інформації може бути здійснена як в ході вистави, так і по її завершенню. Цю інформацію можуть нести і фахівці, присутні на виставі, наприклад психологи, педагоги, люди які пережили подібні ситуації[1].

В Центрі форум-театр здійснюється у двох під напрямах: програвання ситуацій пов'язаних із забезпеченням себе від насилля та від потрапляння в подібні ситуації, отриманням навичок оперативного реагування у випадках сексуальних домагань; удосконалення, через групове програвання, комунікативних навичок, напрацювання навичок спілкування на співбесідах, прививання любові до суспільно-корисної громадської діяльності.

Отже, визначено, що впровадження інноваційного методу форум-театру є важливим для профілактики соціальних проблем цільової аудиторії Центру. Форум-театр як інноваційний метод у профілактиці насилля на сексуальній експлуатації працює на засвоєння досвіду по запобіганню явищам торгівлі жінками, зовнішніх та внутрішніх причинах виникнення даної проблеми; про те, які права порушуються в ситуації насилля та сексуальної експлуатації; формуються навички безпечної поведінки, спостережливості; виховується активна позицію щодо можливості захисту своїх прав.

Таким чином, здійснення діяльності щодо профілактики насилля та експлуатації дівчат має комплексний та різноплановий характер. Результатом використання методу форум-театру для дівчат із групи ризику буде підвищення рівня обізнаності про

можливості для навчання, працевлаштування та влаштування повноцінного нормального життя, про унебезпечення себе від потрапляння в ситуації, які можуть призвести до насилля та сексуальної експлуатації.

Список використаної літератури:

1. Головка В.В. Форум-театр як профілактичний засіб сексуальної експлуатації жінок та торгівлі людьми / В.В. Головка. – Харків. - Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 2014. – С.46-57.

2. Профілактична робота в навчальних закладах з протидії торгівлі людьми. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи. Представництво Міжнародної Організації з Міграції в Україні ВГО «Жіночий консорціум України»: Методичні рекомендації з використання навчальних матеріалів – Київ, 2007

3. Форум-театр: формула виходу з кризи: Навч.-метод. Посіб. для бажаючих створити форум-театр /Л.Гук, М.Григоріва, Д.Доусет, І.Захарченко та ін., Школа рівних можливостей. – К., 2007. – 68 с.

Науковий керівник: доктор філософських наук, доцент О. Г. Коломієць

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТИВНИХ МЕТОДИК У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Ю. Ю. Щербина

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Підготовка спеціалістів соціальної роботи до професійної діяльності – одна з головних умов подолання сучасних соціальних проблем держави. Навчання соціальних працівників має відбуватися на основі комплексного підходу з урахуванням науково-методологічних підходів, які лежать в основі педагогіки, соціології, правознавства, медицини, андрагогіки, акмеології та психології.

На думку Є. І. Холостової, необхідність досить високої психологічної компетенції обумовлюється сьогодні тим, що соціальний працівник повинен:

– постійно співпрацювати з професійними психологами, психотерапевтами та знаходити з ними порозуміння;

– розрізняти ті випадки, коли під «маскою» соціальної проблеми приховується проблема психологічна чи навіть психіатрична, і направляти клієнта до відповідного фахівця;

– вміти надавати клієнту первинну соціальну підтримку;

– постійно спілкуючись з людьми, обтяженими психологічними проблемами, повинен володіти принципами психологічно правильного спілкування з ними [2, 117].

Проте далеко не в усіх випадках є необхідність направляти клієнта до практичного психолога. У своїй діяльності соціальний працівник може самостійно користуватися певними психологічними прийомами - проєктивними методиками.

В. Б. Шапарь зазначає, що проєктивні методики являють собою специфічну, досить неоднорідну групу психодіагностичних прийомів клінічної орієнтації. Останнє означає не стільки спрямованість проєктивних методик на виявлення тих чи інших аномалій особистості, скільки здатність методик прогнозувати індивідуальний стиль поведінки, переживання і афективне реагування в значущих або конфліктних ситуаціях [3, 4].

Проєктивні методики засновані на виявленні різних проєкцій з наступною їх інтерпретацією. Поняття проєкції для позначення методу дослідження ввів Л. Франк.